

IZGUBLJENO VOLIŠČE

Sodeč po slovenskem begunskem krščansko-demokratskem tisku, naj bi med emigranti obstojale razlike v vrednotenju političnih strank. Medtem ko naj bi eni stremeli za enotno organizacijo vseh beguncev, kar bi odpravilo strankarsko opredeljevanje, so drugi mnenja, da so politične stranke korenina politične demokracije in da si doslej še nihče ni izmislil drugačne oblike političnega udejstvovanja.

Po našem mnenju je razprava o tem vprašanju zašla v stran in ne bo v takšni obliki niti za milimeter približala obstoječi emigrantski problem njegovi rešitvi.

Ni vprašanja o tem, ali je obstoj političnih strank predpogoj demokratičnega političnega življenja kakega naroda. To nam je menda vsem jasno! Vprašanje leži v tem, kakšen smisel in kakšen pomen imajo politične stranke v emigraciji. Tragika tega vprašanja je namreč hujša vsako leto, kolikor dlje traja naše izseljenstvo. Predstavnik politične stranke je namreč še nekaj pomenil v letih neposredno po izbruhu vojne, četudi je bila njegova stranka soodgovorna za polom državne politike in za vojaški poraz. Deset ali štirinajst let po zneje pa je njegov pomen dokaj bolj problematičen, ker je med tem poražena država spet vstala iz ruševin kot zmagovalka, toda pod vladno popolnoma drugih in novih ljudi. Ob takem dejstvu in ob takšni časovni razliki, zlasti še, ker je prišlo do globokih družbenih preobnov in gospodarskih sprememb, je sklicevanje na predvojni pomen in vlogo politične stranke dokaj nerealistično početje v emigraciji. Odtod torej razlike v vrednotenju strank. Te razlike pa bodo še hujše in brez videza na poravnavo, če bo naše begunstvo trajalo še novih deset ali več let.

Nismo proti obstoju političnih strank v emigraciji. Toda smo toliko realistični, da imenujemo te politične stranke begunske, čeprav v naprej in načelno ne zanikamo njenim predstavnikom gotovo mero izkušenj, ki so si jih tekom let nabrali v zmagah in porazih. Vendar pa smo prav zaradi porazov in njihovih posledic toliko dosledni, da še zdaleka ne pripisujemo tem begunskim strankam tistega pomena, kot so ga morda imele v letih pred poslednjim porazom. Zato je potem treba razumeti, če te stare stranke običajno v emigraciji životarijo, ker ne morejo pritegniti k sebi novih begunskih rodov, ki so edini zmožni, da bi jih pomladili. Generacija, ki prihaja, navadno nima smisla za preteklost in tradicijo, če je bil stari rod, ki odhaja, poražen in prisiljen v begu zapustiti politično bojišče. V takšnih trenutkih je potreben pogled predvsem naprej, a nazaj samo toliko, da se ugotove vzroki porazov in nesreče. Potem pa je treba pričeti na novo.

Iz teh razlogov ne delamo načeloma nobenih razlik med staro - zdaj begunsko - politično stranko in novo politično skupino, ki običajno zraste iz mladih in svežih sil begunskega naroda. Pri tem torej ne zagovarjamo ukinitve političnih strank in novih skupin v korist neke enotne organizacije. Demokracija ne ljubi uniformiranosti - niti ne v mišljenju niti ne v oblikah. Prav raznovrstnost omogoča plodno razpravo, omogoča demokracijo. Ker torej demokracija ne lju-

bi enotnosti, zato je od proste volje vsakega posameznika odvisno, če se odloči za to ali ono grupo, za staro, zdaj begunsko, stranko, ali pa za novo begunsko skupino. Pravi demokrat bo to ne le dovolil, ampak tudi razumel in ne bo delal iz tega vprašanje večjega ali manjšega patriotizma.

Toda ker se že zdi na zunaj ves spor formalne narave, češ ali naj imajo stranke prednost pred novimi skupinami, gre v bistvu seveda za globoke razlike, ki se redno pojavijo ob izmenjavi generacij. Te razlike so tem bolj globoke, če pride do takega pretresa, kot ga je v minuli vojni doživel slovenski narod, in do takšnih miselnih in socioloških sprememb, kakor jih doživljajo že deset let rojaki v domovini. Ako gle damo iz tega vidika, potem ne bomo samo razumeli emigrantskih sporov ampak tudi razpoloženje doma, o čemer moremo znova razmišljati ob član ku na tretji strani.

SAMO BESEDE?

Že nekaj let sem okoli Božiča so se vzbujali dvomi, če sta predsednik in glavni tajnik begunske HSS res tako edina v mislih, kot je to znova zatrjeval g.dr.Krnjević. Ob Božiču se namreč oglašajo redkobesedni dr.Vladko Maček in navadno v blagih in mirnih besedah poziva k strpnosti, blagi volji in dobrem sosedstvu. Te božične poslanice so kot noč dan proti bojevitim izpadom dr.Krnjevića, ki nikdar ne zamudi prilike, da ne bi izlil svojega žolča nad Srbe in na Jugoslavijo.

Nedavno se je pokazalo, da ti dvomi niso bili brez osnove. V Argentini je bilo namreč objavljeno pismo g.dr.Mačka, ki je bilo poslano 27. avgusta 1953.g.Vlahu Raiču, avtorju "Hrvatske in Srbije" ter nove knjige "Hrvatska ali Jugoslavija?". Po izidu prve knjige je g.Raič zaprosil dr.Mačka za kritiko in odgovor tudi dobil. Tu je pojasnjeno "popolnoma iskreno" dr.Mačkovo stališče glede Jugoslavije: "Toliko sem previden, da se nisem ves čas bivanja v emigraciji nikdar izjasnil niti za ohranitev niti ne za razpad Jugoslavije. Za to poslednje se ne bom izjasnil, ker ne vidim niti meglenih obrisov, kaj bi pripadlo od porušenega Jugoslavije Srbom, kaj Madžarom, kaj Italijanom in kaj bi končno ostalo Hrvatom." Ob koncu se dr.Maček dotakne še vprašanje Bosne. Tako le kritizira g.Raiča: "Dotaknili ste se tudi vprašanja razmejitve. Mnenja sem, da ste velik optimist, ko mislite, da bi Bosna pripadla ob plebiscitu Hrvatski. Bojim se, da bi se v Bosni in Hercegovini izjavilo plebiscitarno za Hrvatsko le ono, kar se je opredelilo na volitvah l.1938. Vsi muslimani stoje na stališču 'samoupravne' Bosne, pa jim je to dr.Krnjević dopustil, (mislim, da iz propagadnih razlogov,) dodajajoč seveda da mora biti ta avtonomija znotraj Hrvatske. Bojim se, da se samoupravna Bosna ne bo hotela vključiti niti v Hrvatsko niti ne v Srbijo, ampak bo ostala nekaj posebnega."

Iz tega še ne sledi, da je dr.Maček za Jugoslavijo. Jasno pa je, da gleda na vprašanje realistično, ker priznava obstoj Jugoslavije, piše, da zapadne sile "prokleta malo zanimajo" razlike med Srbi in Hrvati, zavrača Raičevo trditev, da so Srbi nosilci komunizma v Jugoslaviji, ve da je preselitev bosanskega prebivalstva možna samo z nasiljem in da je opredelitev Bosancev vsaj problematična, če že niso za svojo republiko v okviru zvezne Jugoslavije.

Vprašanje pa je, če ni to pisanje dr.Mačka zgolj platonično razmišljanje, ker praktičnega političnega dela v tem pravcu ne vidimo. Dr.Maček je pač navajen pasivno čakati, da bodo drugi odločili o njegovem narodu. A kljub temu je daleč pred dr.Krnjevićem, ki se še vedno bori z mlino na veter. V takšni politični zmedi pač lahko ribarijo ustaše in prav zato je hrvatska emigracija "v glavnem ustaško nastrojena", da dopolnimo dr.Mačkov citat v pismu g.Raiču. Kajti tam kjer je ja =

KLIC TRIGLAVA
57, Totland Road
LEICESTER

Izhaja l.in 3.ponedeljek v mesecu.

snost doma in kjer besedam sledijo dejanja, tam ni prostora za slepomišenje in zatekanje v skrajnosti. Kdor pa sam ne ve, kaj hoče, ta vendar ne sme pričakovati, da mu bodo drugi sledili.

DOMAČI GLASOVI

(Od posebnega dopisnika iz Trsta)

Tu zadnji čas kar mrgoli obiskov iz domovine, tako da ti naši gostje za nikogar več niso interesantni. Po čem so doma toka, meso, obleka ali mast in kako bedni so v primeru s cenami teh potrebščin dohodki delavcev in uslužbencev, ve že vsak otrok. Tudi strupene in duhovite ljubljanske "vice" na račun komunističnih parasitov dobivamo semkaj čisto sveže; težko bo pa človek našel jasen odgovor na kakva preciznejša občepolitična vprašanja. Ogromna večina ljudi doma se otepa le z neposrednimi vsakdanjimi skrbmi in težavami, pa zato o političnih vprašanjih sploh ne razmišlja. Če pa le naletite na kako belo vrano, vam pa običajno ne more dati kakšnega pregleda. Pove vam predvsem svoje misli in svojih najbližjih znancev.

Pri takih razmerah pač ne preostane drugega kot govoriti s čim več ljudmi in potem primerjati med seboj njihove izpovedi. Samo tako si je potem mogoče ustvariti neko podobo o ljudskem razpoloženju. In samo tako je potem tudi mogoče, razen če nimate vražje sreče ali smo le, da boste naleteli na kako bistro osebo, od katere boste zvedeli več kot od dvajsetih drugih. Tak lov na ljudi ni seveda nič kaj prijeten; prav utrudljiv je. In ne bi se odločil za pisanje, če ne bi imel sreče, da sem naletel na štiri bistrejše ljudi, čijih odgovori so tekom več tednov, ko sem govoril s posamezniki, med seboj tako vidno soglašali in se dopolnjevali. Ker je tako verjetnost podatkov večja, se mi zdi vredno, da o njih zvedo begunci. Zaradi lažjega opisa in pa predvsem zaradi soglasnosti informatorjev, bom strnil podatke v eno poročilo, ne da bi pri tem kakorkoli komentiral. Tako navajam svoja vprašanja in strnjene odgovore, kot sem si jih beležil:

+

Vprašanje: Kakšno je danes doma stališče do Jugoslavije?

Odgovor: Ako vas prav razumem, odgovor ne more biti kratek in enostaven. Ako bi mi prišli danes v položaj voliti med "vidovdansko Jugoslavijo" in "socialistično", tedaj bi - razen tenke plasti komunističnih zajedalcev - pač ne bilo nobenega Slovenca, ki se ne bi brez najmanjšega pomisleka odločil za "vidovdansko" Jugoslavijo z Alek = sandrom ali Petrom II., Davidovičem, Živkovičem ali Stojadinovičem, z vidovdansko "demokracijo" ali s šestojanuarsko diktaturo. Gre pa stvar še dlje: celo ako bi se postavilo vprašanje, ali naj gremo Slovenci v Mussolinijevo Italijo ali v Hitlerjevo Nemčijo ali naj bi pa ostali v komunistični Jugoslaviji, se zelo bojim, da bi se zelo velika večina izrekla rajši za Mussolinija ali Hitlerja nego za Tita in komuniste.

V: Ne, niste me popolnoma razumeli. Gre bolj za bodočnost nego za sedanje stanje. Komunistične diktature bo slej ali prej konec in tedaj se utegne zgoditi, da bi bili postavljeni Slovenci pred odločitev, ali naj ostanemo v Jugoslaviji ali naj pa vstopimo v kako drugo politično kombinacijo ali pa skušamo doseči lastno, popolnoma suvereno državo?

O.: Starejši rod je zaradi notorične slovenske politične nezrelosti močno dezorientiran. Velik del je kljub vsem razočaranjem slej ko prej za Jugoslavijo, seveda ne več za "vidovdansko", temveč za feralistično; med drugim delom pa vlada popolna zmeda in sami ne vedo, za kaj so oziroma za kaj naj bi bili. Verjetno se pa tudi dobi koga, ki bi bil za samostojno Slovenijo, toda te alternative ne jemlje nihče resno; zdi se jim otročja. - Popolnoma drugače je pa pri mladem rodu. Pri tem pa kakega vprašanja Jugoslavije sploh ni in niko = mur niti na misel ne prihaja, da bi se moglo pojaviti. Zanj Jugoslavija ni le dejstvo, temveč edina in dokončna rešitev slovenskega vprašanja; gre samo še za priključitev neosvobojenih slovenskih predelov in pa za bodočo notranjo ureditev Jugoslavije. Ako bi se kdaj res

znova pojavila možnost, da bi se morali Slovenci spet odločati za Jugoslavijo ali proti njej, potem bi bila odločitev za Jugoslavijo po vsej verjetnosti soglasna, kajti ni skoro nobenega dvoma, da bi se zanjo odločil tudi ves tisti starejši rod, ki so ga predvojne prilike kolikor toliko razočarale, današnji komunizem pa skrajno zagrenil in je zato, kot sem dejal, precej dezorientiran.

V.: Stavil sem vam zgornje vprašanje zato, ker smatram to pač za naše osrednje politično vprašanje in ker se dr. Žebotova lista pri dušata, da govorita "v imenu vseh Slovencev doma" in je začel zadnje čase tudi dr. Krek obračati plašč po vetru.

O.: Verujte mi, da za dr. Žebotovo eksistenco doma živ krst niti ne ve ne več in bi se za kake take pustolovščine tudi nihče ne brigal, dočim ve za dr. Kreka le še nekaj malega starejših ljudi. V petih letih bodo pa poslednji tudi pozabili nanj; kaj pa in kako on danes misli, pa že sedaj ni doma važno za nikogar.

V.: Kakšno je potem doma razmerje med Slovenci in Srbi danes?

O.: Vidite to je takole: nekoč smo Slovenci Nemce respektirali in se jih bali, a Italijane smo prezirali kot manjvreden narod. Nekaj podobnega je danes s Hrvati in Srbi. Hrvate danes vsi mrzijo zaradi njihove arogantne megalomanije, destruktivnosti in ustaštva in na vsak korak boste slišali "prokleti Hrvat", nikoli pa žal besede proti Srbom. Lahko trdim, da ni bilo razmerje Slovencev do Srbov doma še nikoli tako prijateljsko kot je danes; toda vsi nekako nagonsko čutimo njihovo politično superiornost, samozavest in nacionalno enotnost, zato se mnogi nekako boje, da bi mogli vnovič izrabljati svojo premoč in nam kratiti naše avtonomne pravice. To je danes pravzaprav edina "sporna" točka še med nami in Srbi.

V.: Kako je pa potem danes s slovensko-srbskimi stiki?

O.: Ti so pa dejansko mnogo, mnogo manjši kot so bili nekoč. Naš razvoj je prišel že tako daleč, da se rešuje 90% naših vprašanj v Ljubljani in ne več v Beogradu. Za vse neumnosti, krivice in grdobi je zato nihče več ne more natrpovati odgovornosti "Beogradu" in seveda še mnogo manj Srbom, pač pa vsak pravilno vidi resnične krivce pri naših ljubljanskih "ministrih". Včasih se je bilo treba voziti za vsako najmanjšo figo intervenirati v Beograd, zato so bili tudi vaiki med Ljubljano in Beogradom vprav natrpani in vse, kar se je dejansko skuhalo v Ljubljani, so morali zaradi centralizma nositi odgovornost Srbi. Danes je vse to odpadlo in tako so postali tudi stiki med Slovenci in Srbi zelo majhni, a kolikor jih je, so zelo prijateljski. V Sloveniji študira mnogo Srbov in njihovi odnošaji do naših slovenskih študentov so odlični, na drugi strani pa tudi vse nekako nagonsko upa, da bi mogel priti zlom osovraženega režima še najprej od Srbov.

V.: Kako je pa potem s "srbokomunizmom", katerega so polni vsi hrvatski emigrantski lidti in so začeli ponavljati to zavestno demagogijo že tudi naši "Žebotovci"?

O.: To je res demagogija in celo smešna demagogija, kajti doma kaj takega nikomur niti na misel ne prihaja. Vsak namreč vidi, da vodijo danes komunistično Jugoslavijo predvsem Hrvatje (Tito in Goš = njak in Slovenec (Kardelj in poprej še Kidrič), dočim so Srbe naravnost izločili ali jih pa postavili že čisto v drugo vrsto. Edini, ki je še ostal, je Ranković, a še tega so "razbremenili" večine nekdanjih funkcij, in danes nihče ne ve, kako in kaj je pravzaprav z njim. Dolgo so vsaj v armadi res prednjačili Črnogorci, a tudi te postavlja jo zdaj pod kap. Na drugi strani pa vsi vidijo, da je doslej prišel edini nevarni odpor proti komunistom od Srbov, to je od Djilasa, čigar nastop ni globoko odmeval le po vsej Jugoslaviji temveč po vsem svetu. Res in razumljivo je, da pri nas vsi oklanjajo vsako obliko komunizma, torej tudi Djilasa kot soustvaritelja današnjega stanja. Ni pa nobenega dvoma, da je on povzročil v KPJ tako ideološko krizo, da je le malo upanja, da bi jo mogli kdaj preboleti. Vsa Djilasova afera je izzvenela v dvoboj Djilas-Kardelj in je Slovenec Kardelj zavljal

vrat Srbu Djilasu. Smešno je torej govoriti o "srbokomunizmu", temveč bi bili morda Srbi bolj upravičeni govoriti o hrvatsko-slovenskem komunizmu, vsaj danes.

V.: Zašla sva malo predaleč. Več kot presenetila me je vaša izjava, da Slovenci danes nekako mrze Hrvate. V preteklosti je bilo hrvatsko ponašanje do Slovencev večkrat res malo "bratsko", toda naši odnosi do Hrvatov so bili stoletja zelo prijateljski. Pojasnite mi to.

O.: To je težko konkretno definirati in je tak le obči občutek. Prvič smo vsi prepričani, da je NDH s svojim zločinskim ustaštvom največji neposredni krivec za današnjo našo nesrečo. Slovenci smo včasih hudo zamerjali dr. Korošcu, da je "hodil mimo Zagreba v Beograd", toda danes imamo vsi občutek, da je z njimi res skrajno težko kako resno sodelovanje, ker so v svoji megalomaniji prav neznošni. Že na zunaj vsakogar odbija njihovo hlapčevsko klanjanje vsakemu tujcu po obmorskih letoviščih, dočim so do domačih gostov pogosto nesramni. Tudi njihovi nakupovalci po Sloveniji se obnašajo izživajoče in ponižujejo naše ljudi. Znano nam je tudi, da ponuja hrvatska emigracija dele slovenske zemlje Italijanom, Nemcem in Madžarom, sami pa baje kriče o "hrvatski Bosni".

V.: Toda centralizem v svojem jedru ni vsaj nič manjši kot je bil v prvi Jugoslaviji?

O.: To ni res! Za prva leta bi to seveda veljalo, zlasti na gošpodarskem polju, a razmere so se že bistveno spremenile. Danes sta strogo centralizirani pravzaprav samo še vojska in carina, kar je tudi razumljivo, a vsa druga področja spadajo v republiško pristojnost - nekatera izključno, druga pa vsaj pretežno v okviru zveznih okvirnih zakonov. Prav to je tudi tako izboljšalo naše odnose do Srbov, ker z njimi sploh nimamo nobenih spornih točk več in ne terena za medsebojna trenja. Res je, da zvezna vlada zelo favorizira gospodarsko izgraditev zaostalih pokrajin, posebno Bosne in to seveda na bréme ostalih republik. Na to tudi danes vse zabavlja, kakor nekoč, kar seveda vzbuja hudo kri celo pri naših komunistih; toda nihče ne more več temu podtikati kako favoriziranje Srbov. Gre za gospodarsko politiko, ki jo je z občedržavnega stališča celo zelo lahko zagovarjati. Bosna je dežela neizmernih še neizkoriščenih naravnih bogastev in ta je vsekakor treba dvigniti, kar bo končno v veliko korist vsem, ne v zadnji meri tudi slovenski industriji, predvsem ker je Slovenija tako revna na surovinah. Naša razvita metalurška industrija n.pr. neobhodno potrebuje bosensko železo. Veste, stvar je taka, da se je včasih vsak dan in na vsak korak videlo, pa naj je zastopal v Beogradu Slovence Korošec ali Žerjav, da smo Slovenci le repék Srbov, oziroma pravičnejše govorjeno Beogradu, danes pa tega nikakor ni več. Danes smo enakopravni, vsi pa seveda pod skrbstvom skupne KPJ. Če je pa režim v eni pokrajini trši kot v drugi, so pa tega krivi le domači krajevni činitelji, ne pa centralna vlada, a najmanj Srbi. To velja za upravo, dočim je seveda politična linija še vedno strogo centralistična; toda o njej še malo ne odločajo Srbi, temveč že **navedeni** Hrvati in Slovenci sami.

V.: Kako pa stoji danes s slovenstvom?

O.: Mnogo bolje nego pred vojno. Tedaj je vse bolj ali manj upravnično zabavljalo čez Srbe in centralizem, čeprav so ta centralizem v Beogradu prav pridno izvajali tudi naši nekdanji liberalci in klerikalci, doma so pa gojili le strankarski fanatizem in skrbeli za korita "našim" t.j. svojim strankarskim priganjačem. Občeslovenskih interesov jim je bilo na splošno malo mar in je bila zato tudi slovenska zavest mnogo manjša od strankarske. Danes je pa slovenska narodna zavest v vseh slojih vidno zrasla, celo pri velikem delu komunistov. Zlasti na Štajerskem sta doživeli slovenska in jugoslovanska zavest šele sedaj svoj prvi preporod. Nepričakovano izgrajene so bile v povojnih letih vse naše kulturne ustanove, nekatere morda celo preveč, ker smo zanje finančno in številčno prešibki in vsaj o ogromni večini svojih gospodarskih vprašanj odločamo danes že sami. Jasno vse nosijo komunistični pečat, a tega mu dajejo domači slovenski komunisti, še v večji meri pa njihovi domači hlapčevski podrepaniki.

V.: Kako mislite to?

O.: Kako? Vloga, ki jo igra ogromna večina našega izobražen = stva in polizobraženstva, je naravnost ogabna. Komunizmu se dejansko in nezlomljivo upirata le konservativni kmet in izkoriščani delavec, dočim mu naše meščanstvo zvesto hlapčuje in kar je najbolj paradok= no, v najgrši meri prav tisto izobraženstvo in polizobraženstvo, ki je bilo v zadnjih predvojnih letih vzgojeno v SLS, JRZ, pri "mladcih" ali "stražarjih", v Katoliški akciji in v podobnih krogih. Cela vr = sta bivših bogoslovcev je danes najbolj ciničnih ateistov, a JRZ(SLS) priganjačev - komunističnih ovaduhov. Zadnje znano protidomobransko razstavo pri Sv.Urhu, ki je vsebovala mnogo strahotnega gradiva, a med njim tudi nekaj falzificiranega, je organiziral Kikljev naslednik v predsedstvu akademske Katoliške akcije. Znani pobožnjakar profesor dr.Korošec pridno oznanja, koliko je "pridobil od dialektičnega mate= rializma" itd, itd.

V.: Kako je sploh s predvojnimi strankami danes doma?

O.: Te so izginile in nanje misli le še nekaj starih koristnikov dočim noče ljudstvo ničesar več slišati o nekdanjem našem klerika = lizmu in ne o njegovih predvojnih in medvojnih voditelih. V primeru obnovitve političnega življenja se bo nedvomno ustvarila vnovič mečna, da, najmočnejša politična stranka s krščanskim svetovnim na = zorom, z radikalnim demokratskim značajem in z močno socialno noto. Toda ta ne bo niti podobna več bivši SLS in še manj polfašistični Ko rošec-Krekovi JRZ, temveč jo bodo oblikovali povsem novi ljudje, ki so doma preživljali te težke čase in nosijo posledice grehov bivše klerikalne politike, ki je zadnja predvojna leta postala že prava ne= gacija vsakega demokratizma. Dr.Korošec se menda za Slovenijo sploh ni več zanimal in politiko doma na terenu je menda vodil samo še dr. Krek, ki je pa gledal vso "politiko" le v - nepotizmu. Moja rodbina je imela n.pr. precej stikov s šolstvom in še danes se zgražajo, kako povsem nesposobnim ljudem je izročal on vodstvo ljubljanske prosvet= ne uprave ter srednjega in ljudskega šolstva. Še v Ljubljano smo n. pr. zvedeli od razjarjenih povratnikov, kaj sta še po vojni uganjala v taborišču v Ljencu zadnja šefa ljudskega in srednjega šolstva pri ljubljanski banski upravi, bila sta to menda prof.Bajuk in neki Je= glič. - V oblikovanju naveden nove politične stranke bi utegnili i= grati vlogo nekateri možje tega tabora, ki so stali že pred vojno v ostri opoziciji proti uradni liniji nekdanje JRZ, oziroma SLS. Dr.Kre ka bi pa mogli postaviti nazaj kvepjemu ameriški bajoneti, a čim bi odšli ti, bi takojbodletel tudi on. Še stari klerikalci nočejo več slišati o njem.

V.: Kako pa je z nekdanjimi liberalci?

O.: Tu je treba razločevati dva tabora. Eden hodi danes pridno v cerkev in bi se zelo verjetno brez oklevanja pridružil omenjeni no vi stranki s krščanskim programom. Drugi, manjši del bo pa predstavljal našo najbolj črno reakcijo. Ta namreč ne sanja o drugem, kot da se jim bo moralo do zadnje pare vrniti vse nekdanje imetje, čeprav so med vojno prav ti najbolj radodarno valili denar Osvobodilni fron ti. Dalje fantazira ta del liberalcev tudi le o odpravi vseh povoj= nih socialnih pridobitev delavstva. Sami si lahko predstavljate, ko = liko bi mogla potegniti za seboj ljudi kakšna naslednica našega nek= danjega liberalnega tabora.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

MED VZHODOM IN ZAPADOM: Sovjetska zveza bo stavila Jugoslaviji na raz polago kredit za \$ 54 milij.za nakup ruskih surovin in posojilo v tu ji valuti za \$ 30 milij.Medsebojna trgovinska izmenjava bo zvišana na \$ 70 milij.letno.Jugoslavija bo dobavljala boksit,svinec,tobak in konopljo,dobivala pa premog,olja in bombaž.Čeprav je vsota majhna v primeri z ameriško pomočjo,so pogoji odplačevanja ugodnejši. - Sredi novembra pride v London Edvard Kardelj,proti koncu septembra pa v Be ograd Dullesov pomočnik.Razgovarjali naj bi o odnosih Jugoslavije do Zapada, posebej z Amerikancem pa vprašanje ameriške pomoči. (zps)

AVSTRIJSKI ČASOPIS IN SLOVENCİ V ITALIJI

Zapadna Nemčija in Avstrija sta polni Volksdeutscherjev iz vzhoda in srednjeevropskih dežel, katere so zapustili neposredno pred koncem vojne, ko so morali bežati pred napredujočimi sovjetskimi armadami, ali pa so jih komunisti izgnali po prevzemu oblasti. S temi begunci morajo računati tudi nemške in avstrijske politične stranke, saj so ob priliki volitev njihovi glasovi važni. Tako posvečajo avstrijske SALZBURGER NACHRICHTEN dne 6. avgusta skoro celo stran novicam, ki zadevajo Volksdeutscherje, in žalostno pišejo o južni Štajerski, Bački in Banatu, če naštejemo samo te, ki nas osebno bolj zanimajo. Ta številka časopisa pa je zanimiva predvsem zaradi članka o slovenskem prebitvu bivše cone A na Svobodnem tržaškem ozemlju, katerega imenuje avtor posrečeno "prebivalstvo mrtvih hribov".

Razumljivo je, če Avstrijci razumejo položaj naših ljudi v Trstu in drugod v Italiji, saj so bili Avstrijci na južnem Tirolskem deležni iste usode kot naši ljudje na Primorskem in v Beneški Sloveniji. Tako je pisec članka tudi lažje razumel, zakaj so se morali Slovenci v Italiji po tej vojni osloniti na Tita, čeprav so storili to neradi. Sami priznajo, da jim ni preostalo drugega, ker bi bili sicer obsojeni na smrt.

SALZBURGER NACHRICHTEN so mnenja, da se je položaj Slovencev od lanskega oktobra, ko je Tito podpisal pogodbo z Italijo, bistveno poslabšal. Italijanski parlament da še ni ratificiral sporazuma o Trstu niti ga še ni italijanski službeni list priobčil. Z odhodom Angležev in Amerikancev se je umaknila vsaka kontrola nad delovanjem italijanskih uslužbencev in v slovenskih vaseh je zavlada "svileni teror", kot ga naziva avtor. Vidnega in očitega pritiska seveda ni, toda javno in neprestano rekvirirajo slovensko zemljo v gradbene namene; tudi dobi Slovenec težko službo, če se izkaže, da pošilja otroke v slovenske šole. Domačini, končuje članek, pač ne morejo mimo dejstva, da je bilo v avstrijski monarhiji pod Francem Jožefom mnogo boljše, kar utegne držati, saj so prišli izpod Avstrije pod Italijo in tu se jim ni godilo dobro.

-s -c.

BEGUNSKA SAMOLJUBNOST

V roke mi je prišel MONTHLY BULLETIN (za junij in julij), ki ga izdaja "International Peasant Union". Pod naslovom "Sporazum med diktatorji" razlaga Dr. Milan Gavrilović, predsednik begunske srbske zemljoradniške stranke, jugoslovansko-sovjetski sestanek v Beogradu le tošnje pomlad.

Takole začenja: "Diktatorji iz Moskve so dosegli sporazum z diktatorji iz Beograda. Ne eni ne drugi ne uživajo zaupanja, toda oboji imajo oblast. Zato ima njihov sporazum pomen, ki ga ne bi imel, če bi Zepad raziskal globlje metode komunističnih diktatorjev. V tem primeru vsekakor ne bi bilo nobenih konferenc med Vzhodom in Zapadom in nobene pomoči Titu."

To slednje je očividna želja g. Gavrilovića, saj se potem v celotnem članku trudi, da bi dokazal, kako sta Tito in Kruščev eno v mislih in načrtih. Seveda je Tito komunist in diktator. To je tudi Kruščev. Toda to še ni noben dokaz, da sta enih misli. Kljub sovjetskim opravičilom Titu, utegne biti slednji še vedno trn v sovjetskih očeh. Tako neumen tudi Tito ni, da bi verjel, da mu Bulganin in Kruščev zaupata. Zaradi tega pa, ker nima danes noben od sovjetskih "kolektivnih diktatorjev" moči Stalina, je še manj verjetno, da bi se jim Tito podredil, če se ni hotel niti Stalinu. Tito je komunist; toda je človek velike sposobnosti in ambicije, človek, ki hoče biti samostojen gospodar v svoji deželi. To dokazujejo vsa njegova dela in tudi beograjski sestanek.

Potem ko se je mučil skozi cel članek in dejansko nič dokazal, zaključuje dr.Gavrilović takole: "Mnogo važnejši je neobjavljen sporazum, zaključen na Brionih.....,daleč proč od tujih diplomatov in tujih časnikarjev in daleč proč od nekomunističnih oči.Na tem malem otku je bilo odgovorjeno tudi najvažnejše vprašanje:'In kaj če ta sovjetska politika mirnega sožitja,razorožitve in nevtralnih pasov ne uspe?Kaj če propadejo vsi sovjetski poskusi za to svetovno Jalto? Kaj če kljub temu pride do vojne? V katerem taboru, v katerem kotu bo Tito?' - Nam malim je to jasno! Toda ni jasno velikim silam.Ni jasno niti velikim niti malim narodom, na kakšen način bo Tito v tem primeru povezan z varšavskim paktom. Vojaškim strokovnjakom velikih narodov ne bi bilo težko najti odgovor tudi na to vprašanje.Toda veslesile morajo najprej jasno videti,v katerem taboru, v katerem kotu je dejansko Tito."

Dr.Gavrilović ve vse, kar se je dogajalo na Brionih, čeprav je se del nekje v Ameriki. Ve celo povsem drugače kot pa tisti, ki so bili dokaj bliže Brionom kot pa on. Toda kljub temu, da dr.Gavrilović očitno verjame, da je Tito sklenil neke vrste tajni sporazum s Sovjeti z ozirom na varšavski pakt in sploh z ozirom na skupno zunanjo politiko z Moksvo, nima toliko korajže ali pa sam sebi toliko ne verjame, da piše v obliki takih vprašanj - opreznih in zasnovanih na čustvih begunca. Bog nas reši takih demagogov! Dr.Gavrilović daje sam s svojim člankom vsaj en dokaz in vzrok, zakaj je Zpad podpiral in še podpira Tita. To mu seveda ni všeč. Ali je kdaj pomislil na to, da bi bila Jugoslavija danes najmanj v tako slabem položaju kot je recimo Poljska, če ne bi Zpad podprl Tita, potem ko bi v notranjih neredih, ki bi nujno sledili juniju 1948., izgubila Jugoslavija tisoče in tisoče ljudi? Na to naj bi dr.Gavrilović odgovoril namesto da išče odgovorov v izjavah ameriškega senatorja Knowlanda, s čigar izreki pojasnjuje svoj članek!

Mirče

PISMA UREDNIKU

Kralj in denar: G.urednik! Nedavno je pisarna kralja Petra razposlala okrožnico vsem "nacionalnim organizacijam" z zahtevo, da se zaprosijo člani, naj bi se obvezali vplačati gotovo vsoto na leto za "vzdrževanje kraljeve kancelarije" v Parizu. Odziv je bil precejšen in mnogi so se obvezali letno prispevati od enega do pet funtov. Računajo da bo tako zbranih nekaj tisoč funtov na leto (če bodo obljubljeni zneski vplačani). Nikjer pa ni rečeno, kako in za kaj se bo ta denar potrošil. Kaj more narediti kraljeva pisarna za emigracijo? Izdajati razna potrdila, diplome, odlikovanja? Ali pa morda kralj ne more več plačevati parazitov okoli sebe? Ali utegne celo kralj rabiti ta denar v reprezentativne namene? Za potovanja, večerje in avtomobile? S.

Odškodnina: G.urednik! Vprašanje odškodnine žrtvam komunizma (tistim v domovini in tem v emigraciji) je važen problem, ki je v programu bežinske SLS. Neki jugoslovanski žandar, ki je bil sprva v nemškem ujetništvu, pozneje pa je prišel v Anglijo, je vedel za rešitev tega problema. Imel je posebno beležnico, v katero je zelo skrbno vnašal na koncu meseca, koliko bi moral prejeti plače tekom meseca, obenem z dnevnici (z ozirom na to, da je bil v inozemstvu). Pojasnjeval je, da bo po vrnitvi v Jugoslavijo predložil račun "državi" in da mu bo morala ona izplačati vso zaostalo plačo od 6. aprila 1941. do povratka, obenem z dnevnici in potnimi stroški. Ko pa so ga vprašali, kje naj vzame država sredstva, da bo izplačala vse takšne račune, je modro odgovoril: "Naj proda država rudnike in gozdove in s tem denarjem naj potem izplača račune." Mož se že nekaj časa nahaja v neki angleški umobolnici.

K.

NAROČNINA za KLIC TRIGLAVA: za celo leto 24/-, za četrt leta pa 6/-. Za prekomorske dežele odgovarjajoča vsota s posebnim doplačilom za letalsko dostavo.